

INFORMACIJA O POTREBI INTEZIVIRANJA AKTIVNOSTI I MONITORINGA U OBLASTI SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Oblast borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma obuhvata jako veliki broj aktera i nosilaca aktivnosti. Kada su u pitanju propisi koji se mogu okarakterisati kao ključni u sferi djelovanja pomenutih aktera tj. institucija ukazujemo na Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Zakon o međunarodnim restriktivnim mjerama kao i Zakon o igrama na sreću. Prvi propis naoročit akcenat stavlja na sprječavanje pranja novca, dok je drugom propisu u fokusu djelovanje odnosno borba protiv terorizma.

Kako je predmetna oblast jako kompleksna imajući u vidu i njen obim, broj uključenih subjekata, polje djelovanja ali i značaj sa aspekta pregovaračkog poglavlja 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost Ministarstvo unutrašnjih poslova se odlučilo na sačinjavanje ove informacije kojom se predočavaju konkretni koraci a koji su posljedica sačinjenog presjeka stanja u ovoj oblasti.

Naime, Vladi Crne Gore uz ovu informaciju podnijet je i Izvještaj o radu Sektora za finansijsko obavještajne poslove Uprave policije za 2020. godinu. Ova, finansijsko obavještajna jedinica je u relativno kratkom vremenskom periodu doživjela dvije transformacije – prvu prelaskom sa administrativnog na policijski model kada je tadašnja Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma odnosno njene nadležnosti, prešle u Upravu policije. Ovaj trenutak bio je praćen ukidanjem članstva Crnoj Gori u EGMONT grupi i onemogućavanjem pristupa Egmont sigurnoj mreži za razmjenu finansijsko obavještajnih podataka sa finansijsko obavještajnim službama država članica.¹ Crna Gora odnosno finansijsko obavještajna jedinica (tadašnji Sektor za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma) je ponovo primljena u EGMONT grupu 4. novembra 2020. godine. Na ovom primjeru više je nego jasan značaj poštovanja međunarodnih standarda, komunikacije sa međunarodnim partnerima ali i napor koji Crna Gora mora da uloži kako bi poboljšala djelovanje u ovoj sferi. Imajući u vidu sve navedeno Ministarstvo unutrašnjih poslova je sa naročitom pažnjom pristupilo i izradi Predloga zakona o unutrašnjim poslovima ali i Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma kao pratećeg i uvezanog propisa koji garantuje nezavisnost finansijsko obavještajne jedinice i tako jemči postojanost, relevantnost i kredibilitet ove jedinice u međunarodnim krugovima. Nadalje, u toku je izrada i novog Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma koja ima za cilj usklađivanje sa Direktivama EU (Petom Direktivom o sprečavanju zloupotrebe finansijskog sistema u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma) kao i Strategijom za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma.

¹ Egmont grupa je međunarodna mreža finansijsko obavještajnih službi, koja trenutno broji 166 članica. Ona obezbjeđuje svojim članicama platformu za bezbjednu razmjenu finansijskoobavještajnih podataka i stručnih znanja u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Crna Gora odnosno finansijsko obavještajna jedinica je član Egmont grupe od 1. jula 2005. godine. Ostvarivanje članstva u ovom radnom tijelu zahtijeva poštovanje principa EGMONT grupe kao i ispunjavanje međunarodnih standarda u ovoj oblasti (Preporuke FATFa i Direktive EU)

S druge strane, Crna Gora kao članica Savjeta Evrope podliježe evaluaciji Komiteta eksperata za procjenu primjene mjera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma – MONEYVAL odnosno. Navedeni Komitet, svake četiri godine vrši procjenu, usaglašenosti sistema sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma (sistem SPN/FT) država članica sa preporukama FATF-a² i relevantnim Direktivama EU. Dosadašnje ocjene o stanju u Crnoj Gori sa aspekta borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma su pokazale da nijesmo u potpunosti ispunili sve zahtjeve, pa čak ni one koji se odnose na puko donošenje odgovarajućih zakonskih i podzakonskih propisa. Naime, Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija je usvojio dvije rezolucije: RSBUN 1267 (1999) i RSBUN 1373 (2001), koje se odnose na međunarodne restriktivne mjere u vezi sa ISIL-om, Al-Kaidom i povezanim licima, grupama, i subjektima odnosi i na sprečavanje i suzbijanje terorizma i finansiranja terorizma. Crna Gora ni nakon dvadeset godina od donošenja ovih rezolucija nije ih adekvatno implementirala već je samo pokušala da donošenjem Zakona o međunarodnim restriktivnim mjerama djelimično ispuni obaveze shodno pomenutim rezolucijama. Međutim stepen implementacije ovih međunarodnih standarda nije na zadovoljavajućem nivou, na šta nam je ukazano i u izvještajima MONEYVAL -a. Stava smo da Crna Gora nije smjela da čeka da joj na ove nepravilnosti ukaže Savjet Evrope u procesu evaluacije sistema za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma već je naša obaveza bila da odgovornim pristupom, kao punopravna članica Ujedinjenih Nacija bezrezervno primjenimo rezolucije Savjeta bezbjednosti. Shodno tome MONEYVAL je u posljednjem izvještaju naveo da Crna Gora mora obratiti posebnu pažnju kako na navedene tako i na preostale nedostatke u sistemu SPN/FT a sve u cilju ostvarivanja boljih rezultata i kako bi se uspješno realizovao predstojeći Peti krug MONEYVAL evaluacije. Stoga, u cilju jačanja borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, kao i ispunjavanja međunarodnih standarda neophodno je uložiti napor i otkloniti utvrđene neusklađenosti zakonodavnog okvira sa pomenutim međunarodnim standardima i uložiti napore u ostvarivanju konkretnih rezultata po pitanju broja optužnica i presuda za pranje novca i finansirane terorizma, djelotvornosti saradnje relevantnih državnih organa, nadzor nad sprovođenjem Zakona o SPNFT. Nezadovoljavajuća ocjena crnogorskog sistema SPN/FT nakon Petog kruga Manival evaluacije dovela bi do negativnih posljedica koje se prije svega ogledaju u stavljanju države na tzv „Sivu listu FATF-a“ odnosno na listu zemalja čiji se finansijski sistem ne smatra dovoljno bezbjednim za saradnju i sprovođenje poslovnih aktivnosti.

Ministarstvo unutrašnjih poslova čini sve da, krećući se u okvirima sopstvenih nadležnosti, učini navedeno, međutim to nije moguće u situacijama kao što je konkretni Zakon o međunarodnim restriktivnim mjerama čija je izrada u nadležnosti Ministarstva vanjskih poslova, Zakon o igrama na sreću koji je u nadležnosti Ministarstva finansija i socijalnog staranja.

² FATF predstavlja međunarodno radno tijelo za kontrolu i primjenu mjera u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma - međuvladinu organizaciju osnovanu 1989. godine na inicijativu G7 da razvije politike za borbu protiv pranja novca, a od 2001. i finansiranje terorizma. Ciljevi FATF-a su uspostavljanje standarda i promocija efikasne primjene zakonskih, regulatornih i operativnih mjera za borbu protiv pranja novca, finansiranja terorizma i drugih srodnih prijetnji integritetu međunarodnog finansijskog sistema.

Imajući u vidu navedeno, te da opus djelovanja na ovom polju obuhvata ogroman broj organa državne uprave, institucija i drugih subjekata, počev od Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, preko Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva finansija i socijalnog staranja pa do Centralne banke Crne Gore i niza drugih aktera³, kao i značaj borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma i predstojećeg Petog kruga MONEYVAL evaluacije – predložimo formiranje međuresorne radne grupe koja bi koordinirala sve aktivnosti u ovoj oblasti, te proaktivnim djelovanjem i u saradnji i koordinaciji sa navedenim nosiocima aktivnosti doprinijela unaprjeđenju stanja u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Ovo tijelo bi kao primarni zadatak imalo inteziviranje aktivnosti u ovoj oblasti kroz direktnu komunikaciju i korespondenciju sa nosiocima istih, a sve u cilju implementacije međunarodnih standarda, ispunjavanja preporuka MONEYVALa, postizanja optimalnih rezultata te ispunjavanja obaveza iz pregovaračkog poglavlja 24 koje poseban značaj pridaje ovim pitanjima i kroz privremena mjerila.

³ Shodno članu 94 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma nadzor nad sprovođenjem tog zakona vrše: Centralna banka Crne Gore, Agencija za elektronske telekomunikacije i poštansku djelatnost, Komisija za tržište kapitala, Agencija za nadzor osiguranja, Uprava za inspeksijske poslove, Poreska uprava, Advokatska komora Crne Gore, Notarska komora Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova i naravno Uprava policije preko finansijsko obavještajne jedinice